List 21. **NOVICE** Tečaj XXXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 23. maja 1877.

Obseg: Napake o napajanji naše domače živine. — Ukaz c. k. Kranjske deželne vlade o živinskih rezárjih na Kranjskem. — Z enim vajetom voziti velika je napaka. — Gospodarske skušnje. — Gospodarska novica. — Vabilo na naročbo znanstvenega časopisa Matice slovenske in prošnja za dotično gradivo. — Angora. (Dal.) — Obrazi iz življenje. — Magjari leta 1848. in 1849. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Napake o napajanji naše domače živine.

Prav pogostoma se govorí in piše o napačni živinski klaji, malo glasov pa čujemo o napačni pijači, po kateri se vendar živini naklonijo stokrat in stokrat bolezni. Naj tedaj enkrat malo več spregovorimo o škodljivi pijači.

Škodljiva more pijača biti ne samo, če je živina preveč ali premalo dobiva, ampak tudi če je preveč sparjena ali premrzla, potem če so v njej kake škodljive rečí raztopljene in če živina ne dobiva klaji primerne pijače.

Preveč živina pijače le malokdaj dobiva, ker se je sama varuje; če jo vendar le okoliščine primorajo, preveč piti, to prebavila pokvari, redivni sok stanjša in krvi se preveč vodenih delov primeša; iz tega pa izvira, da prebavljenje bolj leno in topo postane, da se slab voden rediven sok napravlja in da živina mehkužna postane. Zlasti ovcam, katere žejne postanejo po povžiti obili solí, je preveč vode nevarno.

Veliko večkrat se zgodí in je tudi veliko bolj škodljivo, če živina žejo trpí; zavolj tega posebno prebavljanje trpí, kajti k dobremu prebavljanju je primerna mera vode neogibljivo potrebna, redivni sok pregost postane; popijavnice ga ne morejo posrkati, in toraj dalj časa v želodcu in čevih zastaja. Zavolj tega se vsi telesni soki zgostijo, kar se posebno v jetrih in jeternih žilah, v trebušnih limfatiških žlezah napravi, in more vnétje in trdine delov napraviti. Vodene, žlemnate in tudi druge izceje zastajajo in vsa opravila življenja bolj lena postanejo.

Posebno škodljivo je pa za živino, če v veliki vročini veliko hoje storí in žejo trpí, ker pri tem že brez tega po pomnoženem kožnem hlapenji mnogo vodenih delov izgubí in se tedaj zgoraj imenovane premembe pri živini še raji napravijo in posebno krí se rada razkrojí in mnogovrstne krvne bolezni (vrančni prisad ali črm) se napravijo.

Pregorka, sparjena pijača pomnoži občutje sopilnih in prebavilnih delov, tako, da prav lahko zbolé, če se le nekoliko prehladé; pomnoží tudi vse telesne izceje, raztegne vse organske dele, in jih zavolj tega slabí in omehčá.

Premrzla pijača je pa toliko bolj škodljiva, kolikor bolj je živina segreta; toraj je najbolj škodljiva, če se je po dolgi hoji živina zeló segrela, in jo zeló goltno in požrešno pije. Taka mrzla pijača pri segreti živini storí tiste premembe, katere smo že pri prehlajenji omenili; posebno pa trpé sopila in prebavila, in iz tega se lahko naval krví in vnetje teh delov napravi.

Vodi so večkrat gnjijoči živalski in rastlinski deli primešani ali v njej razne solí raztopljene. Taka pijača je posebno takrat zeló škodljiva, ko dalj časa stojí in se spari; take luže ali mlake živina včasih rada zavoljo tega pije, ker je v njih mnogo človeške scavnice, in ker naši živini solí zeló pomanjkuje, je celó primorana tako škodljivo gnojnico piti. S tem se radi telesni soki spridijo, krí se lahko razkrojí, živina mehkužna postane in mnogovrstne bolezni prebavil se morejo napraviti. O hudi vročini je napajanje živine v tacih lužah zeló nevarno.

Ukaz c. kr. Kranjske deželne vlade
o živinskih rezárjih na Kranjskem.

O tem, kdo ima pravico živino rezati (kastrirati), se dozdaj nikakor ni spolnovala obrtnijska postava od 1859. leta, ki določuje, da rezarija spada v živinozdravniško opravilstvo in se ne dá prištevati niti k svobodnemu niti k dopustnemu (koncesijskemu) obrtnijstvu. Ta postava se ni spolnovala na Kranjskem in se menda ne spolnuje tudi po druzih deželah. Na Kranjskem, kjer je v Nevljah v Kamniškem okraji od nekdaj „univerza“ za take „mojstre“, je tù in tam smel rezár biti vsak, kdor je od tega rokodelstva vsako leto davek plačeval. Ker pa so v rezanji živine neizučeni rezárji večkrat škodo delali gospodarjem, da jim je napačno rezana živina pod zlo šla, se je Metliška občina obrnila do deželnega odbora in do odbora družbe kmetijske, naj bi delala pri c. k. vladi na to, da se takim nesrečam v okom pride na postavni poti. In nasledek tega je ukaz, ki ga je c. kr. deželna vlada razglasila 12. maja t. l. pod štev. 3262, ki se tako-le glasí:

1. Vsak, kdor hoče pravico živinskega rezarja doseči, si mora od c. kr. okrajnega glavarstva svojega okraja dovoljenje za to pridobiti.

2. Dovoljenje za to pa more dobiti le ta, ki je veljavno dokazal, da se je praktično (dejansko) naučil rezarstva.

3. Ta dokaz pa obstojí v tem, da se rezár izpriča ali a) s spričalom kake živinozdravniške šole, ali b) s spričalom kakega živinozdravnika,

ki je v javni službi, ali c) s spričalom dveh za rezárje že upravičenih mojstrov, v katerem se potrjuje, da človek, ki za pravico rezanja prosi, ima o tem potrebno vednost in izurjenost ter da je po preskušnji to dokazal.

4. Na podlagi tacih spričeval daje c. kr. okrajno glavarstvo dovoljenje za rezanje živine; kdor tacega dovoljenja nima, ne sme za plačilo živine rezati.

5. Pridobninski davek za rezanje živine se sme le takrat naložiti, če rezarija more človeka sama za se rediti in so sicer tudi druge okoliščine take, da se sme davek predpisati.

5. Ta ukaz se ima sploh razglasiti in c. k. okrajna glavarstva imajo še posebno skrbeti za to, da tistim na znanje pride, ki se dozdaj z rezanjem živine pečajo.

Z enim vajetom voziti velika je napaka.

Navada na enem vajetu vpreženega konja imeti, izvira od starodavnih časov, ko ljudstvo še ni pojma imelo, kaj je za vožnjo bolj varno pa živini ne škodljivo. Al še dandanes se vidi ta napaka tudi prav pogostoma pri naših kmetih. Pri vpregi z dvema vajetoma je treba vájet le malo nategniti, da konj brž vé, ali ima obrniti se na desno (hot) ali na levo (bistahor). Če pa voznik ima konja le na enem vajetu, mora ga močno rukati in sukati, da čuti, na katero stran se ima zaviti, da zadene to, kar voznik hoče. In še le, ko je voznik nehal ubogo živino rukati, čuti, da je po volji voznikovi na pravi poti. Veliko veliko mora tak konj trpeti, dokler nazadnje ne postane ves trdogobčen. In koliko nesreč se s tako vožnjo pripeti po cestah in to posebno navzdol ali pa če si dva taka voznika nasproti prideta, da konja ne vesta, ali se ima eden na desno, drugi pa na levo obrniti. Trdogobčen konj je pa, kar vsak voznik vé, na pol manj vreden, zato si s tem gospodar pač malo prihrani, ako se pri svoji vožnji bojí stroškov za dva vajeta. Vsakako pa mu po pravici vrh tega še ostane imé nerodnega vozača. Zato proč z enim vajetom, ki je pravo trpinčenje kónj, večkrat nevarno za vse, kar na vozi sedi ali leži!

Gospodarske skušnje.

* *Da na vrtih črvi ne spodjedajo korenin* solate, kolorabe, karviola in druzih vrtnih sadík, svetuje časnik Tirolske kmetijske družbe, naj se korenike sadík (flanc), predno se sadijo, dobro potresejo z žveplenim prahom. V Sterzingu so skusili, da to gotovo pomaga.

* *Morski čebuli zoper podgane in miši* se zdaj po mnozih časnikih kmetijskih poje velika hvala, češ, da ga ni boljega in drugim živalim manj nevarnega strupa od morske čebule (Meerzwiebel, scyla marina). Tudi „Novice“ so v 5. letošnjem listu povedale, kako se rabi. Časnik „von und für Oberösterreich“ zato pravi: „vsak koledar (vsaka pratika) naj vsako leto ta podganji strup naznanja hišnim gospodarjem.

Gospodarska novica.

* *Veliko kmetijsko razstavo* napravijo meseca oktobra letos v Inspruku na Tirolskem. Ministerstvo kmetijstva je ondašnji družbi kmetijski podarilo za to razstavo 6000 gold.

Slovstvene stvari.

Vabilo na naročbo

znanstvenega časopisa Matice slovenske

in prošnja za dotično gradivo. *)

Odbor Matice slovenske namerava v smislu poslednjega občnega zbora 2. dne t. m. izdajati znanstveni časopis, kateremu naj je imé: „Časopis Matice slovenske“.

Ta časopis bode obsegal vse, kar v znanstvo spada, s posebnim ozirom na slovanski svet: zemljepisje, zgodopisje, prirodopisje, starinstvo, razprave o kulturni zgodovini Slovencev, državoslavne, socijalne in gospodarstvene razmere; nabiro ostankov narodnega pesništva, razprave o novih iznajdbah, umetnijah in vedah, naznanila in presojevanja novih slovstvenih stvarí, poročila o delovanji Matičnem itd. Članki, segajoči v politiko, so po pravilih Matičnih izključeni iz časnika.

„Časopisa Matice slovenske“ ima izhajati vsak četrt leta en zvezek po 3 do 4 pôle; zvezek bode stal 50 kr.

Oglaševanje na naročbo, s katero se ob enem pošlje 50 krajc. naročnine za prvi zvezek, sprejema tajništvo Matice slovenske v Ljubljani do **20. junija** t. l. Ta oglas veljá tudi za poroštvo celoletnega večidel plačila.

Prvi list pride na svitlo, kakor hitro se a) oglasí toliko naročnikov, da so stroški izdanja pokriti, in b) da odbor prejme časopisu primernih rokopisov toliko, da more prvi snopič na svitlo priti.

Zato odbor, ki prevzame vredništvo prvega zvezka, ob enem vljudno vabi slovenske pisatelje, naj mu pošljejo brž ko mogoče za prvi list gori navedenemu programu primernih se vé da ne preobširnih sestavkov, vsaj tudi pri časnikih veljá prislovica: „variatio delectat“.

Odbor hoče tako vstreči željam nekaterih Matičnih gospodov udov. Z ozirom na obilo število časnikov slovenskih, ki deloma več ali manj obdeljujejo novemu našemu časniku enako polje, nalagajo mu pa Matična pravila dolžnost, da previdno postopa o novem početji in zato izdanje prvega snopiča zmatra za poskušnjo ali se bode oglasilo toliko naročnikov, da ne bi Matica prevelicih stroškov imela, in ali se bode novemu časniku našlo tudi zadosti čislanih pisateljskih močí.

Za odbor Matice Slovenske v Ljubljani
20. maja meseca 1877.

Dr. Jan. Bleiweis, prvosednik.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Po teh besedah se je zamolčal Bajazet, iz zunaj pa je upor in vrišč divjejše in divjejše — in glasnejše prodiral v sobane.

„Nu, vi stebri moje sultanije, — vi, ki ste tolikrat hvalili se, da ob svojih bedrah nosite vso carjevino in mojo slavo“ — obrnil se je o trpkem zasmehu v velikega vezirja in v svojega namestnika Azijskim krajinam, — v Timurtaša — „vi ste vsak pot, kedar ni bilo treba, svoje živenje ponujali mi, žrtvujte mi ga zdaj!“

*) Sl. vredništva slovenskih časnikov se vljudno prosijo ponatisniti ovo vabilo. Odbor Matičin.

„Proti vodi nihče ne pluje“ — opomnil je vezir.

„Tudi svojega živenja ne obvaruje, kdor drzovito nastavlja svoj obraz, kedar „samum“ pesek pred seboj goni po pustini“ — pristavil je Timurtaš.

„Nujte torej vi“ — obrnil se je Bajazet v paše in emire, a nenehoma je zasmeh igral okrog njegovih usten, „vi mladi orli in izkušeni vojščaki, kateri še nikoli niste umikali se sovražniku, temuč poskakavali ste radostnih obrazov v boji, — poskusite vi, ter uženite upornike, prisezam vam na prorokovo brado, kedor mi jih ukrotí, da bode poleg mene prvi v sultaniji.“

Emiri so molčali, povešali so glave, nobeden izmed njih se ni upal po robu postaviti upornikom, katerih vrišč se je glasnejše in glasnejše — in grozovitejše razlegal po sobanah; le Ali-beg je skočil naprej.

„Padišah, gospod moj!“ — vskliknil je razpaljen, „upornega vala ne morem zadržati, umrjem pa tebi jako rad.“

A uže je bežal iz sobane.

„Stoj!“ — zadržal ga je o begu zapovedniški glas sultanov, ki je ognjeno pogledal va nj. — „Bismillah! tvoje živenje mi je predrago, da bi ga mogel žrtvovati svojemu veljaštvu. Eden mi je vendar-le veren ostal do poslednjega trenotka; kdo bi mogel trditi, da je konec mojega gospodstva?“ — povprašal je jasnega obraza.

„To so le besede, dejanja pa ni nikakoršnega“ — posmehaval se je Štepan — „besede odnaša veter, kakor ginejo pene na vodi; idi, Topličanin!“ — rekel je sam vojvodi — „otmiva vsaj mojo sestro. Vojvoda je prikimal z glavo in korakal za Štepanom.

„Idita, le idita, zmočenca“ — zasmehaval je Bajazet njiju početje — „kavrini ne znajo, kakov je razdraženih šakalov značaj. Ali že je čas!“ — opomnil je sam sebi in odšel, njegovo telo se je zdelo človeku, da raste, mirna odločnost, kakoršna pristuje mogočnemu gospodarju o odločilnih dobah, naselila se mu je na obrazi, zedinila se je z izrazom take čestitosti, kateri se glava, rada ali nerada, častitljivo vklanja, usta pa vselej umolknejo vsled nenadne bojazni.

Koraknil je bil stoprv nekolikrat, kar se je vstavil, vstavila sta se tudi Štepan in Topličanin, duri v skrivnostne prostore v haremu so se hotele odpreti — in mirno so se odprle resnično, stopila je v sobano neka ženska sè zavojem, peljala je za roko blezu dvanajstletnega dečka.

Mladič, o katerem si težko določil, ali je že mladenič ali še deček, kajti stal je na razpotji iz deških let v mladeniška leta, — le-ta je šel jej tikoma za petama, le priprl je duri in ostal na pragu, roci je imel na prsih prekrižani, ognjenih očí je pazil na vzvišeno žensko, ki je ponosno vklonjene glave na lahko premikala se naprej, — čudovito je bilo to, kako so mladičeve prsi mogle toliko ognja pošiljati v njegove oči.

„Milica!“ — vskriknila sta Štepan in Topličanin — oba kmalu, ko hitro se je bila ženska prikazala na pragu.

Ni jej na mari bil ta vskrik, kakor bi ju ne bilo tù bilo, tako je ta ženska stopala naravnost k sultanu.

„Kedo je poslal te lê-sem, hosudarka?“ — povprašal je Bajazet — „tù ni ugodno in časa ni, da bi se tiho ali milostno razgovarjali“ — pristavil je, prošinil ga je dih lehko nevolje, — „a kaj zahteva sin o tej uri?“

„Pripeljala sem svojega sina“ — odgovorila je ženska z odločnim glasom — in tako jasnim, da je prodiral celó zunaj razsajajoče upitje, — „pripeljala sem ga, zato da mu oča pokaže, kako se mora junašk vladar vesti o takih prilikah, kakoršna je današnja prilika.“

Splošen zavzeten glas se je razgrnil po sobani — kakor bi bil začaral kdo, tako brzo je zibnila vsa bojazen, vsa neodločnost emirom z obrazov, njih očí so se iskrile vsled same vojskoljubosti, vse pestí so objemale jataganom ročaje.

„Neuklonljiva Libanonska palma, predraga huriska!“ — vskliknil je Bajazet in po pravici čudil se — „katera ženska se more tebi enačiti?“

„Idimo, padišah, jasni moj gospod!“ — začel je prigovarjati stari Timurtaš razpaljen, zábil je o svojem razpalu do céla na svoje sužnjiško hinavstvo — „idimo in pokaznimo cholost teh psov, ki njih uporni ščeket skruni tvojega seralja sveto zidovje.“

„Allah-Akhbar!“ — vskriknil je Bajazet — „mojih emirov bojazljiva srca so se nenadoma promenila v levja srca, a to čudo se je zgodilo samo vsled tvoje čaralnosti, hosudarka! kedo bi se ne pokoril tebi, a kedo bi se čudil meni, tvojemu slugi, ker se moj duh pokorí ti, ker so zmetene moje misli? — Le kričíte, kričíte“ — napretil je z roko dvoru, od kodar je vsteklo razlegal se in hujše in hujše divjalo orožje, njegov brenkot — „le kričite, predno vam zamašim grla, dosti imam še časa, da proglasim, da pokolenje tvojega naročja, hosudarka! oslaví Mohamedansko državo, da jo poveča, da bode strašna vsemu svetu!“ — grozil se je, kakor bi bil kak prorošk duh govoril iz njega. „Ali si čul, Mohamed, sin moj, rajskega ptiča sin sè srcem kraljevske orlice?“ — povprašal je in sklonil se k dečku.

Mladiču niso bile na mari te besede, ni bil na mari mu bliščeči zbor, vajen je bil že tega, da so največi mogotci v prah sklanjali pred njim, pred dečkom, gledal je le umorjenega age trup, sočutno sicer, ali brezi vsakoršne bojazni, brezi studa.

(Dalje prihodnjič.)

Obrazi iz življenja.

I.

Žganje.

Bil mi je sošolec. Kdo je bil? Krstimo ga za Jerneja in dajmo mu priimek Kopač. Na imenu ni nič ležeče. Da je človek le pošten.

Tedaj Jernej Kopač bil mi je sošolec. Učila sva se dobro, on še bolje od mene. Stariši nama niso môgli veliko pomagati — ne njemu ne meni. Vendar sva rila in rila naprej. Po večkrat sva bila lačna.

Oče njegov je bil ponosen na Jernejčeta. Kedar je bil na počitnicah, je hodil v cerkev v klop tje pred oltar in ženske so šepetale: „to bo lep gospod“. Materi je pri tem srce igralo. Domači fantje njegove starosti pa so ga pisano gledali in marsikater trden kmet je godrnjal: „Glej ga berača! On bo enkrat gospod, moj Janez pa hlapec. Njegov oče je bajtar, jaz pa sem gruntar“. Kedar je ob delavnikih domá legel v senco in bral, je godrnjala vsa vas: „Mi moramo v vročini delati, ta pa tam-le v senci lenobo pase.“ Počitnice mu tedaj niso bile prijetne, a on se ni dosti brigal za hude jezike. Večkrat je bil v „farovžu“, marsikdaj šel z gospodom kaplanom po polji se sprehajat. Tudi to ni bilo ljudém všeč. Odkrivali so se le „gospodu“, „študentu“ ne. Tudi ga niso hoteli vikati — še tedaj ne, ko je bil že čez peto šolo. Tako je navada po kmetih.

Učil se je dobro. Pridnim učencem so profesorji naklanjali instrukcije. Tudi Kopač je bil „štruftar“. Prišel je v gospôsko hišo. Tam je imel hrano in stanovanje, pa še po 6 gld. na mesec. Odslej ni od doma nič več potreboval. Ko je vodil svoje učence ven iz mesta, se je lesketal v lepi obleki. Na glavi visok klobuk, v rokah šibko palčico. Pečal se je le bolj z gosposkimi součenci „škrici“, nas je zanemarjal. Mi smo nosili le na pol gosposko obleko in okorne škornje, ki niso škripale.

*

A kmalu je začel zaostajati v šoli. Profesorji so majali glave. Prizanašali pa so mu, ker je bil čedno opravljen. Prvo leto se je pomaknil za kakih deset stopinj nazaj. Na počitnice ni šel več domú, ampak z gospodo nekam z mesta.

Drugo leto je bil v šoli zjutraj večkrat zaspan. Včasih ni prinesel svoje naloge. Tudi je redkokrat znal, česar je bil prašan. Izgovarjal se je, da ga glava bolí. Sem ter tje ga tudi v šolo ni bilo. Nekega dne je bil poklican k direktorju. Brez vzroka se kaj tacega ni nikdar pripetilo. Nekaj dni je bil potem zeló čmeren in zamišljen. Povedal nam pa ni, kaj je imel opraviti pri direktorji.

Nekaj tednov pozneje bil je poklican pred zbor profesorjev, to je, konferenco. Zakaj? Mi smo že vedeli, da hodi po krčmah v družbi drugih, ne dijakov. A mi ga nismo zatožili. Tudi mi smo radi šli na kak maselček piva ali vina, če smo le kaj groša imeli za to. Toda to je bilo redko kdaj in zmiraj le po dnevi. Konec prvega polletja je dobil Kopač slabše spričalo. V zadržanji je bil pokaran. Potem so mu kmalu tudi v gosposki hiši odpovedali. Zopet so morali stariši pomagati. Dobil je sicer nekoliko dijakov za poduk, pa si je malo zaslužil. Učil se je nekoliko bolje. Stanoval je pri neki gospodinji, ki mu je prepuščala hišni ključ. Večkrat je prihajal pozno ponoči domú.

Nekega večera gredé domú ob vodi sliši pljusk, kakor da bi kdo bil v vodo padel. Res zagleda neko brcanje in kroženje valov. Brž skoči v vodo in privleče ž nje človeka. Rešil ga je gotove smrti. Za to je dobil memo pohvale tudi določeno nagrado. To so mu bili dnevi potem veseli. A niso bili dolgi, čez par tednov je bil zopet suh, kakor mi. Tudi glava ga zjutraj ni več bolela. Poprijel se je vnovič knjig in nalog in popravil dvojke. Izdelal je šolo, a bil je vendar že bolj med zadnjimi.

Domá so ljudjé glasno govorili, da ta ne bo nikdar „gospod“ (duhoven), ker je preveč posveten. Materi je bilo milo pri srcu. Večkrat je britko jokala. Oče pa ni rekel nič. Jernej bi bil pač rad šel na Dunaj ali v Gradec. Kam pa bo šel brez denarja? Sila kola lomi. Jernej Kopač se oglasí za sprejem v alumnat. Bil je sprejet, mati zeló vesela, oče pa je zopet odprl svojo „kumerno“ mošnjico. Vaščanska dekleta mu zložé za novo, dolgo, črno suknjo, ker so se veselile nove maše.

Prišlo pa je drugače. Nekega večera so zlekli v semenišči Jernejeve čevlje spod postelje. To bi ne bilo nič čudnega, a v čevljih je tičal Jernej sam. Soba je bila napolnjena soparice vinske. Drug dan Jernej ni več spal v semenišči, v semeniški kuhinji se ni več kuhalo za-nj. Oče je bil že prej umrl, kmalu za njim mati. Žalosti? Kdo vé! (Dal. prih.)

Zgodovinska panorama.

Magjari leta 1848. in 1849.

Ko sem unidan „Novice“ od leta 1848. prebiral o zadevah našega šolstva, našel sem v „novičarji“ toliko zanimivega zgodovinskega gradiva, ki se tiče Magjarov in tadanjih razmer med Magjari in Hrvati, da mislim vstreči čitateljem „Novic“, ako jim Magjare, ki dandanes v Avstriji hočejo na prvih goslih gosti, predstavim v panorami, v kateri se poleg druzega tudi to vidi, zakaj so Magjari tako srditi sovražniki Rusov in tako živi pobratimi Turkov. Navajal bodem vse v tistih kratkih črticah, kakor se nahajajo v posamesnih listih „Novic“ od 1848. in 1849. Tudi glavarje, kdo je takrat branil Avstrijo in kdo jo je razdiral. Po njih se lahko sodijo dogodbe današnje.

Začnimo tedaj!

„Hrvatje in Ogri se pripravljajo na vojsko drug zoper druzega. Zdaj so začeli že nemški časnikarji spoznavati, da Hrvaška reč je pravična in da je Magjare sama ošabnost s slepoto udarila.“ (*List 19. julija 1848.*)

„Sliši se, da so bili Magjari v boji s Srbi in Hrvati 15. dne julija hudo našeškani. Božja pravica!“ (*List 26. julija 1848.*)

„Dozdaj se še ni nič zvedelo, kaj da je nadvojvoda Janez (cesar Ferdinand je namreč takrat bežal iz Dunaja in bival v Inspruku v Tirolih, nadvojvoda Janez pa je bil namestnik cesarjev) določil za vkrotenje razburjenih Magjarov in opravičenje lojalnih Hrvatov.“ Ban Jelačić je ravno zdaj v veliki slavi na Dunaji in ondi po sklepu Hrvaškega deželnega zbora tirja 3 reči: 1) da cesarstvo celo ostane, kakor je bilo dozdaj, 2) da trojedna kraljevina ne bo pod Magjarsko oblastjo, ampak samostojna pod našim cesarjem; 3) da se svobodno razvija narodnost slovanska. Bodo li Magjari kdaj spoznali, da se noben narod dandanes ne dá več zatirati?“ (*List 2. avgusta 1848.*)

„Z veliko žalostjo slišimo (Bog daj, da bi ne bilo res!), da razpor med Ogri in Hrvati ni poravnan in da se kmalu začne krvav boj. Vsaka kaplja krví, ki jo bodo bratje naši Hrvatje prelili za svojo pravično reč, bo Magjarom težko na srce padla. Pa vsaj tako ljudstvo, ki se je nezvesto od našega cesarstva ločilo, ki nas je v sili zapustilo, da noče vojakov na Laško Avstriji na pomoč pošiljati, se za plačevanje državnih dolgov ne zmeni in s puntarji v en rog trobi, — vsaj tako ljudstvo nima vestí. Pravični Bog bo pomagal Hrvatom, da bodo naposled Magjare v njih domovino — v Azijo — nazaj zapodili.“ (*List 9. avgusta 1848.*)

„Kako se Magjari v boji s Srbi obnašajo, je v „Gräulthaten der Magjaren; officieller Bericht an das Hauptcomité in Karlovic 14. August 1848“ popisano tako-le: 5. dan avgusta smo po bitvi bili pri Veldvaru cerkvi, — pa kaj najdemo tam! Vrata s šteklov vržena, v cerkvi stoli in škofov sedež razbiti, podoba Matere Božje vsa prestreljena, podobe svetnikov po tleh razmetane, vse lampice razbite, tabernakel odprt, presveto rešnje teló oskrunjeno, sv. olje raztreseno, oltarjev prt raztrgan, — ustnice se nam tresejo, pa vendar moramo še največo gnjusobo povedati — na oltarji pa smo našli človeško blato!“ Prav po turško! (*List 30. avgusta 1848.*)

„V Dunajskem časniku „Courir“ nekdo Magjarom svetuje, naj se prostovoljno podajo v Mongoljsko domačijo (Azijo) nazaj, ker nočejo z nobenim Avstrijskim narodom v zvezi biti, sicer jim Slovani, Italijani in Nemci napravijo velikansko mačjo godbo. Nabira za vojsko našim bratom Hrvatom na pomoč, kakor naši bralci razvidijo tudi iz „Novic“, veselo napreduje; sliši se, da jim Tržačanje pošljejo 50.000 gold. Ban Jelačić je za potrebno spoznal, deželno glavarstvo na Reki, ki je v rog Magjarskega ministerstva trobilo, odstaviti in denarno zalogo še ob pravem času Avstrijskemu cesarstvu odteti, da ni prišla Magjarom v Peštu v roke. (*List 6. septembra 1848.*)

„10. dne t. m. se je začela vojska med Ogri in Hrvati. Pravična reč bo dala zmago cesarju zvestim Hrvatom, ki so močna podpora Avstriji. Vsega sveta očí gledajo zdaj na bojišče Hrvaško-Ogersko.“ (*List 13. septembra 1848.*)

„Hrvaška armada odriva pogumno naprej v Ogersko. Dozdaj ni bilo še nikjer bitke; bana Jelačića in

cev po „slov. društvu“ v Ljubljani za armado Hrvaško veselo napreduje; od vseh strani pošiljajo se mu darovi, in če tudi veliko tisučev ne bomo nabrali, bodo vrli bratje na jugu dobro voljo za delo vzeli.“ (*List 20. septembra 1848.*)

„Ban Jelačić gre s svojo armado zmirom mirno proti Peštu naprej in ima zdaj svoje veliko taborišče v Véliki Kaniži. 19. dne septembra so prišli Magjarski poslanci na Dunaj s prošnjo, da bi smeli v državnem zboru svojo reč zagovarjati. Večina zborova je to prošnjo odbila, čeravno so nekateri nemškutarski poslanci po sili hoteli, da se vsliši zahteva Magjarov. Žalostno je res to, da se ves narod Magjarski dá od nekaterih sleparjev v pogubno brezdno tirati. Nikdar več ne more Košut mirne vesti imeti.“ (*List 27. septembra 1848.*)

„Nadvojvoda Štefan se je odpovedal palatinatu Ogerskemu. Presvitli cesar Ferdinand so po odstopu njegovem grofa Lamberga za cesarskega civilnega in vojnega komisarja na Ogerskem izvolili. Al strašna reč se zgodí v Peštu! Ko pride grof Lamberg tje, so nekateri divji Magjaroni planili čez-nj in ga s kosami in sekirami po tolovajsko umorili.“ (*List 4. okt. 1848.*)

„Presv. cesar Ferdinand so po umoru grofa Lamberga v Peštu 4. oktobra bana Jelačića postavili za svojega namestnika vse Ogerske in mu vso civilno in vojno oblast izročili oklicavši vse za puntarje, ki se njegovim poveljem zoperstavljajo. Ko je imelo potem nekaj vojakov iz Dunaja iti na Ogersko čez ustaše, je 7. oktobra grozen punt nastal na Dunaji, neka drhal plane na vojnega ministra grofa Latura in njegovega adjutanta in obá grozovito umorí, grofa na ulični svetilnici natakniši. Vojaki so streljali na vojake in kri je tekla scurkoma, po mestu pa so naredili zagraje (barikade); vse mesto je v strašnem nepokoji; cesar so zopet Dunaj zapustili in se v Holomovec podali.“ (*List 11. oktobra 1848.*)

(Dalje prihodnjič.)

Liberalne stranke v Dunajskem državnem zboru se razdirajo.

Liberalna stranka državnega zbora se ruši. Glava te stranke dr. Herbst se je odpovedal načelstvu svoje stranke, ki se mu je hudo zamerila s tem, da noče plesati zmirom tako, kakor on gode.

Razcepil se je tudi „napredni klub“ državnega zbora, kateremu je Skene glava bil; stopilo je iz njega mnogo družnikov. To je Skeneta tako zgrabilo, da je 1. dne t. m. oklical po časnikih to le:

„Ker so nekateri udje izstopili iz naprednega kluba, so ta izstop zagovarjali s tem, da sem jaz v svojem stanovanji zavezo sklenil z vodjem državne stranke (grofom Hohenwartom) v ta namen, da vržemo ministerstvo. Na to govorico treba mi je odgovoriti. Jaz dosihmal nisem še nobene prilike imel obiskati Njegovo ekscelenco gospoda grofa Hohenwarta, katerega osobno visoko spoštujem. Prav tako pa tudi nisem imel nikoli časti, da bi bil gospoda grofa pri sebi v svoji hiši videl. Jaz z gospodom grofom nisem bil nikoli v ožji dotiki nego uni, da sva v zbornici poslancev včasi skupaj zadela. V kakošni obliki pač bila bi sklenila ono zavezo in čemu neki? Ministerstvo, katero je v 6 mirnih letih jo tako daleč prignalo, da so se državni stroški za več kot 100 milijonov pomnožili, in katero tako gospodari, da mu konec leta okoli 40 milijonov zmanjka, in to primanjkavo le s tem poravnati hoče, da se breme davkov ljudstvu še povekša — tako ministerstvo mora naravno konec vzeti in nikakoršne zveze ni treba, da konec vzame. Jaz tudi ne verujem, da se propad njegov more ubraniti s perfidnimi prisojami in natolcevanjem naspretnikov; zato sklepam to objavo z zagotovilom, da milujem vse tiste, ki so ono neumno laž o meni raztrosili po svetu.“

Mnogovrstne novice.

* *Zastava (bandero) Mohamedovo, po Turški „Sandšak-Šerif“* imenovana, ni zelena, kakor se navadno misli, ampak črna je, blizo 2 vatla dolga, $1\frac{1}{2}$ vatla pa široka. Ona je bila izprva zagrinjalo vrat v sobi Aiše, največe ljubljenke Mohamedove. Ko je v tej sobi Mohamed na smrtni postelji ležal in so vojskovodje, ki so šli na vojsko proti poganskim Arabcem, prišli od njega slovó jemat, jim je umirajoči Mohamed izročil to zagrinjalo z naukazom, da ga vzamejo seboj na vojsko, ker ima biti opomin, da se bojujejo za Boga in preroka njegovega. Od tega časa bila je navada, da kalifi*), ki gredó na vojsko zmirom pred seboj to zastavo vihrati dadó. Pozneje pa se je ta zastava jemala na vojsko le takrat, kedar je v vojski šlo za vero. Se vé da je vsacemu kalifu na prosto voljo še dandanes dano, da vsako vojsko proglasí za versko vojsko. In tako je ta zastava vihrala leta 1683. pred ozidjem Dunaja in nekoliko leti zopet pozneje na bojišči pri Centi, čeravno ne tù ne tam ni bil boj za vero. Tej zastavi daje pa čarobno moč vera, da vsak Turek, ki se vpričo nje bojuje ali smrt storí, kot mučenec (šahid) umrje in se mu zato nebeška vrata odpró. V sedanjem Ruskem boji se ima ta zastava posebno velečastno razviti. Pripoveduje se namreč, da jo bode sultan Abdul Hamid razvil in potem Šeik-ul-Islamu**) izročil, ki bode na zlatoo venčanem konju po ulicah Carigradskih jezdil, sultan pa poleg njega tudi na konju jahal z golim mečem. Pred njima bodo koračili uleme***) in ljudstvu oklicevali, da se je začela verska vojska (dšihad). Iz Carigrada bodo to zastavo nesli na kraje ob Donavi, kjer jo bode Šeik-ul-Islam povzdignil v znamenje na boj.

* *Kako je napuhnjeni Mohamed, Turški cesar, Leopoldu prvemu*, Avstrijskemu cesarju, leta 1663. vojsko napovedal. „Novice“ so leta 1844. po „Dan. Hrv.“ povzele sledečo grozovito napoved vojske sultana Molota, ki je res vredna, da jo, kakor „Slov.“, omenimo ravno zdaj, tako-le se glasečo:

„Po milosti velikega Boga na nebi Molo Mohamed, bog na zemlji, slavni in premočni car Babilona in Judeje, od izhoda do zahoda, kralj vsih zemeljskih kraljev, veliki kralj svete Arabije, in Mauritanije, rojeni slavodobitni kralj Jeruzalema, junak in oblastnik od groba razpetega Jezusa Kristusa, trdo poročim tebi, cesarju Rimskemu in tebi kralju Poljskemu in vsem vašim junakom, kakor Rimskemu papežu kardinalom, škofom in vsim tvojim pridružnikom, da smo namenili vdáriti v tvojo zemljo s trinajstimi kralji, z enim milijonom in trikrat stotavžent vojniki, pešci in konjiki, z nevslišanim samosiljem in turško vojsko, kolike ne ti, ne tvoji še nikdar vidili niste. Najprej te bomo obiskali v tvojem poglavitnem mesti Dunaji, kakor tebe Poljskega kraljskega kralja, tako tudi vse tvoje tovarše — z

*) Khalif (kalif) je arabska beseda in pomeni to, kar po naše naslednik ali namestnik, to je namestnik Mohamede. Kalif je tedaj naslov turškega sultana kot glavarja Mohamedanske vere.

**) Šeik-ul-Islam je najviši duhovni častnik na Turškem.

***) Ulemi so turški učenjaki prava in vere.

oborožano roko in vojsko, požigajoč, pleneč, ropajoč, vbivajoč, do zadnjega pokončanja tvoje zemlje in tvojih podložnikov; preganjali bomo tebe in tvoje ljudi s smrtjo, kolikor najbolj strašno zmisliti si bomo mogli, ter pokončali, pogubili, podušili."

„Jaz bom tebi, ki v neki mali zemlji kraljuješ, tvoje cesarstvo in kraljestvo vzel, te z ognjem in mečem premagal, prestolje rimsko z njegovo trivrstno krono in žezlom strl, pobil, v nič djal. To smo želeli tebi nemški cesar, in tebi poljski kralj in vsim vašim privrženikom poročiti; te besede bomo na tanko v djanji spolnili, in tebi vse to okusiti dali, ravnaj se tedaj po tem. — Dano v našem veličavnem mestu Štambulu (Carigradu), katero ima 1659 ulic, 90 bolnišnic, 1000 očitnih toplic, 997 studencev, 120 trgov, 115 hlevov za mèzge, 486 krčem za ptujce, 1652 velikih in malih šol, 1600 malnov na vodi, 4122 munarov in džamij (to je turških cerkvá, ki se tudi medside ali mošeje imenujejo, in turnov). To veliko in trdno mesto obseže štiri milje in ima na obzidji 560 turnov. To mesto so naši roditelji kristijanom odvzeli, katerih žene in otroci so na očigled zadušeni in razsekani bili. Mi ga bomo vkljub in v sramoto tebi in vsim kristijanom večno obdržali. — Dano ondi v 25. letu našega rojstva in 7. našega močnega vladanja. Molo Mohamed."

Naši dopisi.

Z Notranjskega. (*Postojnska jama in glad pri nas*) Marsikdo se bo morebiti čudil temu naslovu, in vprašal: kako je to, da se ti dve jako različni reči, ki se nikakor med seboj ne vjemate, druga drugi nasproti stavljate? A dragi čitatelj potrpi malo, in prečitaj celi članek, in vse ti bode potem jasno. — Kedo ne pozna velikanske, jako krasne, kot podzemeljsk biser se bliščeče Postojnske jame, ki jo od leta do leta obiskuje več ljudi od vseh stanov iz bližnjih in daljnih krajev, da! celó iz inostranskih deželá, ter občudujejo lepoto njeno, pa tudi dotičnemu zakladu z določeno vstopnino donašajo mnogo tisučev goldinarjev na leto, katerih veliki del se za zboljšanje potov in druzih naprav v njej porabi. Pred malo leti se je ondi celó podzemeljska železnica naredila, po kateri se v posebno za to narejenih vozičkih posamesni ljudje ali male družbice — se ve da proti posebnemu plačilu — prevaževajo ter se jim s tem pot polajša in krajša. Največ ljudstva pa privrè vsako leto tje na binkoštni pondeljek. Leta 1857. jo je celó presvitli naš cesar s cesarico in z mnogimi visokimi dvorniki svojimi obiskal in jo z veliko pohvalo zapustil. — Po vsi pravici se more tedaj misliti, da pota k jami in v jami sami, pa tudi druge naprave ondi so take, da obiskovalcem jame popolnoma zadostujejo in da jih vprihodnje ne bo manj, če se tudi vsak krajcar jamnega dohodka v jamo ne vtakne. Nasproti nam je pa tudi znano, da po več zaporednih slabih letinah je ljudstvo Postojnskega političnega okraja jako onemoglo in tako v dolgove zabredlo, da posestniki večidel nimajo nobenega kredita; njih žitnice so prazne, zaslužka ni nobenega in tudi mogoče ni, si kaj prislužiti; prodati nimajo nič, živeža pa tudi nič, in družine glada trpé, in usmiljenja dobrih ljudí prosijo. Gledé na vse to ni tedaj vprašanje s trte zvito: ali ne bi bilo pri teh žalostnih okoliščinah mogoče in tudi prav, ako bi se čisti dokodek Postojnske jame letošnjega binkoštnega pondeljka revežem Postojnskega političnega okraja naklonil in jim za dotični znesek živeža nakupilo? To vprašanje resno prevdariti in na pomoč revežem rešiti, prav gorko priporočamo dotičnemu jamskemu odboru, in pa c. k. oblastim, ki imajo v tej zadevi odločilno besedo. S tem bi se stradajočim ljudém dosti pomagalo, Postojnska jama bi pa nasproti čisto nič škode ne trpela, ker bo obiskovalcev jame, kakor vsako leto, tudi prihodnje leto zadosti, če se v jami tudi čisto nič novega letos ne naredi. Jama Postojnska sloví po vsi Evropi, tedaj jej obiskovalcev ne bo nikdar več zmanjkalo! Naj se ne ugovarja, da to ne gre in da po dotičnih pravilih se mora vsa vstopnina na korist jami sami obrniti. Temu ugovoru je odgovor lahek. Pravila jamska so bila ustanovljena že takrat, ko jama ni dobivala toliko dohodka kot dandanes. In dalje gledé na ondašnjo sedanjo splošno revščino naj se tudi pomisli to, da Postojnska jama je prav za prav lastnina Postojnske občine; svét je njen, kjer se jama nahaja. Spodobi se tedaj, da bi vsaj nekoliko jamskih letnih dohodkov Postojnski občini pripadalo, ali se v občni korist ubozih prebivalcev Postojnskega okraja obrnilo, če se jej že ves dohodek prepustiti noče. Občina bi si s tem dohodkom marsikatero potrebno reč omislila, ki se mora zarad slabega stanja njenih financ na boljše čase odlašati. Zmirom in zmirom se vendar ne sme apelirati na tujo pomoč, če se domá more kaj storiti — za revščino domačo!

V Blokah v polit. okraji Logaškem. — Za našo občino, katera šteje 22 podobčin in 76 vasí, so bili pri novi volitvi županstva 1. maja izvoljeni: Jože Modic, posestnik v Novi vasi, za župana, posestniki Jakob Turk iz Ravnika, Janez Cimperman iz Mramorovega in Janez Tekavčič iz Jeršiš pa za svetovalce.

Iz Brezovice okraja Kamniškega. — 8. dan u. m. je bila nova volitev županstva za našo občino, pri kateri so bili France Orehek, posestnik z Lačnega vrha, za župana, Anton Novak, posestnik iz Lačnega vrha, in pa Andrej Cerar, posestnik s Kokošinj pa za svetovalca izvoljeni.

Suhadole 20. maja. — Za občino našo je bila nova volitev županstva 8. dne t. m., pri kateri smo dobili za župana Boštijana Konciljo, za svetovalca pa Janeza Peterco in Jerneja Berganta; vsi so naši domači posestniki.

Iz Šmartna Kamniškega okraja 10. maja. — Nova volitev županstva za občino našo je bila 15. dne u. m. Izvoljeni so bili: za župana Martin Repanšek, posestnik iz Buč, Pavel Pavlič, posestnik iz Šmartna in Jernej Štrajhar, posestnik iz Buč pa za svetovalca.

Iz Ljubljane. — V naši sicer mirni Ljubljani je bilo binkoštne praznike vse živo deloma po birmancih, deloma po železničnih vozovlakih, ki so jej pripeljali mnogo gostov iz severnih in južnih krajev, potujočih v Postojno, v Trst in še dalje na Laško in v Rim. Zbirališča gostov na večer so bila pa osobito v kazini, čitalnični in v Tavčarjevi gostilni; povsod je bilo jako živahno gibanje z godbo, petjem in zdravicami, ki so se navdušeno glasile tù in tam, kakor to ne more drugače biti, kedar se prvikrat vidijo prijatelji od blizo in daleko. Iz Hrvaškega je došlo mnogo cenjenih narodnjakov, še veliko več pa jih je došlo iz Českega, Moravskega in Šlezije, med njimi mnogo duhovnov, ki potujejo v Rim k slovesni petdesetletnici papeževi. Naravno je tedaj bilo, da so v čitalnični restavraciji bili s posebno radostjo sprejeti naši bratje iz Českega, ki tudi na svoji zastavi imajo, kakor narod slovenski, zapisano sveto trojico: „za vero, dom, cesarja", katere nikdar zatajili niso in je tudi vprihodnje ne bodo, če tudi za Avstrijo pridejo zopet burni časi, vedno zvesti svojemu gêslu: „ne udajmo se!" — V pondeljek so se velecenjeni možaki odpeljali iz Ljubljane v Postojno in dalje v Rim, kamor je uni teden že odpotoval častiti naš grof Barbo s svojo soprogo in kamor ta teden od-

ide nekoliko duhovnov iz Ljubljane in druzih krajev Kranjskega, katerim vsem želimo srečno pot!

— (*O uravnavi zemljiškega davka.*) Vcenitev zemljišč zarad uravnave zemljiškega davka na podlogi vrstilne tarife nadaljuje se v naši deželi v vseh cenilnih okrajih, izvzemši mesta Ljubljanskega, kjer se vcenitev še ni začela.

— (*Deželni odbor*) je 19. dne t. m. še enkrat obravnaval stavbene zadeve nove norišnice na Studencu v seji, v kateri so pričujoči bili: strokovnjak v stavbenih zadevah pl. gosp. Gabriely, c. k. profesor na veliki tehnični šoli Graški, gospodje zdravniki: dr. Valenta, dr. Keesbacher, dr. K. Bleiweis in pa gospoda Vičel in Prizel. Večidel je bil potrjen načrt, ki sta ga z dr. Kar. Bleiweisom izdelala gospoda Vičelj in Prizelj, pa enoglasno so bili sprejeti tudi nekateri dobri nasveti gosp. prof. Gabriely-a.

— (*Druga dražba goveje živine*) iz državne podpore po naročilu družbe kmetijske po gosp. odborniku Seunigu na Štajarskem nakupljene, 19. dne t. m. v Ljubljani bila je tudi živahna. 20 glav Muriškega plemena bilo je kmalu prodanih, ker je kupcev bilo mnogo. Živina je bila lepa, ali kazala je večidel, da tudi Štajarcem je pozimi manjkalo klaje.

Binkoštni pondeljek popoldne je velika množica meščanov vseh stanov na pokopališče spremila truplo gospoda

Mihaela Pregl-na,

oskrbnika križanske komende, lastnika zlatega zaslužnega križa, častnega meščana Ljubljanskega, častnega uda družbe kmetijske Kranjske itd.,

ki je po kratki bolezni 19. dne t. m. v 86. letu svoje starosti umrl. Odbor družbe kmetijske je med druge vence, ki so pokrivali trugo mrliško, položil mu tudi venec z napisom: „Družba kmetijska zasluženemu starosti svojemu“, kajti rajnki je bil najstareji ud družbe njene in blizo do zadnjih let njen odbornik. Tudi je sodeloval pri težavnem rojstvu „Novic“, ki so imele mnogo zaprek odstraniti, da so leta 1843. smele priti na svitlo. Zato tudi one na gomili rajncega kličejo: Blag bodi spomin vrlemu domoljubu!

— Umrli gosp. Viktor Bučar je čitalnici Ljubljanski volil 200 gold. Hvala!

— (*Občni zbor dramatičnega društva*) v petek 18. t. m. pod predsedstvom gosp. Murnika ni bil sicer zeló obiskovan, a vendar živahen. Po poročilu tajnikovem o delovanji društva v pretekli letni dobi se je oglasil gosp. J. Aléšovec in dal pod oster nož odborovo delovanje gledé izdavanja knjig in igranja na odru. „V društvenih knjigah — je rekel gospod Alešovec — se nahaja več iger, ki udom nikakor ne vstre zajo. To so veče igre in tako zvane „francoske“, ki so brez vsega domačega zadržaja in narodnega duha. Tudi je premalo izvirnih del, po večem so le prevodi, ki niso za odre po deželi. Čitalnice naše potrebujejo krajših, občinstvu bolj umljivih iger, a kje jih bodo dobile, če jih društvo ne izdaja! Veliko starejših dobrih iger je že pošlo, na pr. „Županova Micika“ itd., po katerih se pa vendar še poprašuje. Naj bi se take tedaj vnovič na svitlo dale. Le manj tujega, pa več domačega blaga; če odbor nima izvirnih domačih iger, naj se obrne do pisateljev, kakor je storila „Matica“. — Govornik nadalje ostro šiba igranje na odru. — Dokler so se dajale bolj domače igre, vrelo je ljudstvo v gledišče in se zabavalo; potem je jel pihati tuji nemški duh — poslušalci so zdehali; ko je pa slednjič prišel celó „fini nemško-francoski“ duh, se poslušalcem ni zdehalo, pa tudi zabavali se niso, ampak — bilo jih več ni. Če že ni domačega gradiva za oder, naj se jemlje raje s Českega, Hrvaškega, Ruskega, to je vsaj slovansko; ako pa že na vsak način iz Nemškega mora biti, sezajte vsaj po dobrih igrah, saj jih je obilo. Zdaj ste spravili občinstvo srečno z gledišča s čudnim okusom tiste pičle kopice, ki hoče biti „slovenska inteligenca“ po vsi sili; težko bo zopet spraviti občinstvo nazaj v gledišče. Temu so krive igre, kakoršnih smo letos več videli in ki bodo za zmirom obležale v kotu, pa tudi igralci, izmed katerih so nekateri tako igrali, da se po vsi pravici sme reči: „Die Kunst ist immer durch die Künstler gefallen“. Če propade slovensko gledišče, propade trden steber naše narodne stvari. Zavoljo tega in ker smo ga s tako težavo osnovali, si moramo na vso prizadevati, da ga ohranimo.“ — Gosp. Jeločnik je gledé društvenih knjig popolnoma Alešovčevih misli, g. Hribar pa trdi, da imajo te knjige služiti bolj slovenski literaturi, kakor pa čitalniškim odrom. Gledé igranja se strinja z gosp. Alešovcem in pravi, da naša „inteligenca“ se nemškega gledišča zato (?) bolj drži, ker se tam bolje igrá. On je za „fineje“ igre, občinstvo se jih bo že privadilo; z „Županovo Miciko“ pa zdaj vendar ne smemo vnovič pričeti, — se ve da „Lumpacivagabundus“ je več vreden. Temu ugovarja g. Alešovec: Dramatičnega društva knjige za slovensko literaturo pač ne bodo imele velikega pomena, ker so v njih tiskani po večem prevodi, ti pa ne veljajo v nobeni narodni literaturi. Gledišče se vzdržuje po občinstvu, tedaj se mora tudi po občinstvu ravnati. Kedar bo imelo društvo kakih 200.000 gold. denarja potrositi, naj dela poskušnje z občinstvom. Najprej domače, vsakemu razumljive in mikavne igre, potem se bo občinstvo sčasoma že privadilo tudi „finejih“ iger. Kar na vrat na nos to ne gre. — Tajnik gosp. Krsnik odobruje gledé igranja gosp. Alešovčevo kritiko, o igrah pa ni njegovih misli. Predsednik pritrdi, da je gledišče v preteklem letu veliko škodo trpelo po igralcih. — Tudi o poročilu blagajnikovem se je vnel razgovor, a le bolj o denarnih zadevah. Gosp. Alešovcu se dohodki iger prepičli zdé; lahko bi bili viši, ako bi se bilo ravnalo bolj po okusu občinstva. Stroški bi bili tudi lahko niži, ako bi se ne bili mesto engažiranih rabili po večkrat drugi igralci, ki so morali plačani biti. Gosp. Jeločnik je grajal, da se je na neko društvu podarovano delnico banke „Slovenije“ vplačalo 90 gold.; tudi to bi se bilo lahko prihranilo, ker delnica ni prepisana na imé društva, naj jo vzame dobrotnik nazaj. — Ob volitvi novega odbora se odpovesta predsednik g. Murnik in blagajnik g. Žagar. Za novega predsednika je potem voljen g. dr. K. Bleiweis, ki pa zavoljo obilih druzih poslov ne more prevzeti volitve. Pri novi volitvi je voljen zopet gosp. Murnik, ki je po splošni prošnji prisiljen prevzel zopet predsedništvo. Za blagajnika je voljen potem gosp. dr. Staré, za odbornike pa gg.: J. Krsnik, prof. Wiesthaler, dr. Štempihar, Iv. Hribar, D. Žagar, F. Drenik, V. Valenta, J. Habe, dr. Karol Bleiweis in F. Jeločnik.

Zbor izreče zahvalo blagajniku gosp. Žagarju za večletno marljivost, gospodoma Jeločniku in Juvančiču pa zato, ker sta ves čas na odru brezplačno vspešno delovala, tedaj se v pravem pomenu besede žrtvovala narodni stvari. H koncu polaga gosp. Aléšovec še novemu odboru na srce, naj pri izbiranji iger za prevod skrbi, da ne bo denarja trosil za take igre, ki bi jih občinstvo po prvi predstavi obsodilo za zmiraj pod klop.

— Gosp. Lašan je od Nj. Veličanstva cesarja za župana Ljubljanskega potrjen; danes bode z navadno slovesnostjo prisegal na to triletno častno službo.

— (*Spominek knezoškofa Slomšeka*) g. Zajic marljivo izdeluje; marmor se tudi v notranjstvu kaže lep.

— (*Prve češnje*) iz Goriškega smo letos dobili še le 19. dne t. m., — prave revice se ve da, pa še te drage: prvi dan po 3 za 1 krajc.

— (*Vremenski prerok dr. Škofka*) je vreme maja meseca tako dobro zadel, da bi skoro mislili, da ni po vse prazno, kar izvedenci o vremenu včasih prerokujejo.

(**Najnovejše.**) **Dunajski vladni časnik „Wien. Zeit.“ naznanja danes, kakor se „Slovencu“ telegrafuje, da je Kranjski deželni zbor razpuščen. Narodnjaki po deželi! pozor in brž brž na delo za nove volitve, da ostane zmaga naša!**

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zbornica poslancev je pred odhodom na binkoštne praznike 19. dne t. m. še zavrgla dve leti stari predlog Pratov, da bi se južno (laško) Tirolsko ločilo od nemškega. Poslanci Graf, Pražak in Hohenwart so govorili zoper ta razcep, po katerem bi Lahom se ponudila še bolja prilika gravitirati čez meje Avstrijske, — Herbst in Granič pa sta ga zagovarjala. Ker je tudi mnogo livičnikov glasovalo nasproti Herbstu, je padel Pratov predlog; to pa je kolovodjo nemčurjev tako razkačilo, da se je na vrat na nos odpovedal načelstvu nepokornega kluba. — Isto tako je bil zavržen predlog Sturmov, da bi se odstranili delegaciji. — V seji 18. dne t. m. je bila postava zoper odrtijo, veljavna za Galicijo, sprejeta. — V seji 17. dne t. m. je minister pravosodja odgovoril na interpelacijo Vošnjakovo o napakah cenitve zemljišč v okraji Brežiškem, rekši, da je ministerstvo že prepovedalo, da se v takošna opravila ne smejo več jemati notárji.

— 29. dne tega meseca se zopet snide zbornica poslancev.

— Regnokolarni deputaciji imate prve skupno sejo 28. dne t. m.

— Iz Pešta se čuje glas, da se razprava o novi pogodbi Avstro-ogerski bode odložila do jeseni, in to sodijo iz tega, da minister Lasser gre 1. junija za 3 mesece v Solnograške toplice. „Presse“ pa pravi, da bi se Magjari najraji znebili cele pogodbe Avstrijske. Začele so se po takem oči odpirati tudi protivnikom našim!

Iz Českega. — Unidan so Čehi generalu Černajevu poslali dragoceno sabljo s častno adreso v spomin, da je v Srbiji se tako pogumno boril za osloboženje Jugoslovanov. Černajev je zopet stopil v Rusko službo.

Ogersko. — Andrassy se maje! Magjari sami niso več zadovoljni ž njim po besedah poslanca Helfy-a v Ogerskem zboru, ki je za izdajalca Ogerske proglasil vsacega, ki bi poslal Avstrijsko-ogersko armado v vojsko zoper Turčijo. In ta glas odmeva zdaj po vsi Ogerski. Časniki zato ne vedó, kako bi tolmačili „nervozno bolezen“ Andrassy-evo, ki so ga malo prej zdravega kakor ribo proglasili. Te dni je res s svoje grajščine šel s Tiszo na Dunaj, kakor pravijo, zavoljo tega, ker zadnja ura bije odločiti se zato, kako naj se vstopi Avstrija o Rusko-turški vojski, ki cinca in cinca, da ne vemo, ali smo miš ali tič. Bosno posede — pravijo — Avstrijska armada, al nihče ne vé: ali kot prijateljica Rusije ali nasprotnica njena.

Hrvaško. — Navdušeni sprejemi slavnega nadvojvode Albrehta po vsej Hrvaški bodo rešili uganjko, ki kakor môra leži na našem cesarstvu gledé na Ogersko-turško zvezo. Na Hrvaškem pokazalo se je očividno, da politika Magjarska, kateri je Andrassy glava, je protivna interesom Habsburške monarhije, in da nadvojvoda Albrecht pravo zastopa. Zato je počil glas, da na Andrassyevo mesto stopi Beust; al ta mož nima simpatij pri nobenem narodu v Avstriji, prišli bi tedaj le iz enega kapa pod druzega.

— Gosp. Rački, predsednik jugoslovanske akademije in slavnoznani pisatelj hrvatski, je imenovan za kanonika Zagrebškega stolnega kapitelna in opata Bistriškega. Slava!

Iz Rusko-Turškega bojišča. — Zadnje dni so prišle važne novice iz obeh bojišč: iz Azije in od Donave. V Aziji so Rusi vzeli Turkom trdnjavo Ardahan z vsem, kar je bilo v nji; Turki so pobegnili po hudem boji in popustili razen veliko mrtvih med drugim tudi 82 topov. Vzetje te trdnjave je zato važno, ker zamorejo Rusi zdaj od nje in od Bajazida prijeti Muktar-pašo pri Sagulungi od dveh strani. Temu nasproti je pač smešno bahanje Turkov, da je njihovo brodovje vzelo luko Suhumkale ob Črnem morji; to mestice so Rusi v vsaki vojski vselej sami popustili, ker ni nikakor važno. Češčenci, ki so se vzdignili zoper Ruse, so bili dvakrat tepeni in zdaj je Češčenija umirjena. Tudi ustaja v Abhaziji ne bo zadrževala Rusa na poti proti Erzerumu. Zavoljo osvojenja mestica Suhumkale je Šejk-ul-Islam podelil sultanu naslov „zmagonosen (zmagovalev)“. To je dober kup. Slava! To je Turški humbug. Turško brodovje nadalje „zmaguje“ s tem, da bombardira mestica in sela Ruska ob Črnem morji, ki so neoborožena. To so junaki!

S podonavskega bojišča se potrjuje, da je 11. vojni oddelek prestopil Donavo. Glavni prestop ima zgoditi se konec tega ali začetek druzega meseca. Pri tem hoče biti pričujoč Ruski car sam, ki se je napotil v Bukurešt. Ob Kalafatu kopičijo Rusi sila velikih topov, s katerimi bodo bombardirali trdnjavo Vidin. Posebno veliko se Rusa nabira okrog Oltenice, prestop Donave bo tedaj pri Turtukaji ali pa ob Kalafatu, morda na obeh krajih ob enem.

Turški sultan je zdaj, da bi spravil več muselmanov na noge, razglasil „sveto“ vojsko za vero zoper Rusa. Potem mora vsak mohamedanec prijeti za orožje. Kristijani v Turčiji so v velikem strahu, kar more, beži v bližnje dežele.

Rumunska vlada se je za popolnoma neodvisno proglasila od Turčije in odpovedala jej tribut, katerega hoče rajši za svojo vojsko porabiti. Trdnjave Rumunske so prevzeli večidel Rusi, Rumunska vojska pa misli držati se le v obrambi (defenzivi). Tudi Srbija je zopet pripravljena za vojsko tako, da vsaki hip lahko vdari čez mejo. — Iz Bulgarije se sliši zopet o grozovitostih, ki jih uganjajo Turki s kristijani. — Črnogorci stojé le na straži in imajo nekaj Turških trdnjav oklenjenih. Menda so dogovorjeni z Rusi, da primejo Turke takrat, ko bodo Rusi prestopili Donavo.

Žitna cena

v Ljubljani 16. maja 1877.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 12 fl. 30. — banaška 12 fl. 94. — turšice 6 fl. 20. soršice 7 fl. 77. — rži 7 fl. 50. — ječmena 5 fl. 20. — prosa 4 fl. 70. — ajde 6 fl. 50. — ovsa 3 fl. 4. — Krompir 6 fl. 43 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.